

Moccaprijsuitreiking 2009

J A A R V E R S L A G
Mocca
2009

Op **8 april 2009** staat de jaarlijkse terugkerende bijeenkomst **'Cultuureducatie in Amsterdam'** in het teken van de landelijke Canonkaravaan van Erfgoed Nederland. Amsterdam is voorlopig het laatste station van de karavaan die deze middag wordt afgesloten met een wervend programma.

Vanaf augustus 2009 wordt de canon van Nederland in de kerndoelen van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs opgenomen. De leerlingen gaan kennis maken met de vijftig vensters op de Nederlandse geschiedenis. Amsterdam heeft, net als veel andere steden een eigen canon, de canon van Amsterdam. Wat betekent de geschiedenis canon voor u als docent? Mocca organiseert op 8 april 2009 'Cultuureducatie in Amsterdam' in samenwerking met Erfgoed Nederland en de canon van Amsterdam en biedt workshops en presentaties. Hier hoort u hoe u met de vensters aan de slag kunt gaan in de lessen.

De bijeenkomst is bedoeld voor alle cultuurcoördinatoren, CKV docenten, brede schoolcoördinatoren, leerkrachten groep 7 en 8, docenten geschiedenis en maatschappijleer, docenten van mens & maatschappijvakken en alle directeuren en leerkrachten die zich betrokken voelen bij cultuureducatie en bij de Canonkaravaan.

Op de aanbestedingsmarkt ontmoeten scholen en cultuuraanbieders elkaar. Voor kunst disciplines en voor erfgoed educatie kunt u direct contact leggen met het educatieve aanbod van vele aanbieders, groot en klein. Er zijn zowel kunstenaars, culturele instellingen als uitgeverijen.

Zet 8 april 2009 alvast in uw agenda en kom naar de Beurs van Berlage. Laat u informeren over alle mogelijkheden die er zijn op het gebied van kunst- en cultuureducatie, de canon van Nederland en de canon van Amsterdam, en doe inspiratie op voor uw onderwijsprogramma!

Kijk ook op: www.entoen.nu, www.erfgoednederland.nl, www.canonvanamsterdam.nl

Mocca ondersteunt scholen en aanbieders in het formuleren en implementeren van cultuureducatie beleid in opdracht van de gemeente Amsterdam. Mocca organiseert jaarlijks de Moccabijeenkomst 'Cultuureducatie in Amsterdam'.

Voor aankondiging Canonkaravaan/Cultuureducatie in Amsterdam 2009

Inleiding

Mocca, het cultuureducatie expertisenetwerk van Amsterdam, heeft in 2009 haar verschillende functies met grote inzet vervuld. Naast de ondersteuning van schoolteams op school zijn de netwerken en workshops van Mocca een belangrijk platform geworden waar scholen en culturele instellingen hun ervaringen en wensen met elkaar delen.

Directieverslag

Amsterdam heeft sinds 2005 een model voor vraaggestuurde cultuureducatie. De scholen zijn leidinggevend in het vaststellen van hun cultuureducatieprogramma en krijgen geormerkte vaste budgetten. Mocca waarborgt deze vraagsturing door Amsterdamse scholen, culturele instellingen en individuele kunstenaars inhoudelijk te ondersteunen bij het formuleren, vastleggen en uitvoeren van hun cultuureducatieprogramma. Mocca biedt scholen de middelen om een afgewogen keuze uit het totale culturaanbod te maken.

In 2009 heeft Mocca, het expertisenetwerk voor cultuureducatie in Amsterdam, zijn laboratoriumfunctie binnen de Nederlandse vraaggestuurde cultuureducatie verder verankerd. Het Amsterdamse model is een veelbesproken voorbeeld voor andere gemeenten.

Er zijn in de vier jaar dat Mocca actief is, in Amsterdam grote vorderingen gemaakt met het begeleiden van scholen en culturele instellingen in het vastleggen van cultuureducatiebeleid. Ruim 70 procent van de 340 scholen heeft een cultuureducatiebeleidsplan vastgelegd. Cultuureducatie is in Amsterdam vanzelfsprekend geworden. In 2009 is Mocca opgenomen in het Amsterdams Kunstenplan en de werkzaamheden zijn verschoven naar kennisoverdracht, netwerken en het faciliteren van kwaliteitsontwikkeling binnen vraaggestuurde cultuureducatie.

Mocca ontplooid nieuwe initiatieven om de rol van expertisenetwerk uit te breiden en de opgedane expertise te delen met de stad en vele landelijke organisaties. Dat betekent ook dat Mocca de taak op zich heeft genomen om initiatieven in Amsterdam met elkaar te verbinden, bijvoorbeeld door netwerken tussen scholen en instellingen in de verschillende stadsdelen te initiëren. Het team kenmerkt zich door bevlogenheid, inhoudelijke kennis en passie. Bestaande samenwerkingsverbanden, zoals die met het Amsterdams Fonds voor de Kunst, Voucherbeheer Amsterdam en de pabo, zijn voortgezet en verruimd. De relatie met Koers Nieuw West is versterkt, een lid van het Moccateam is daar gemiddeld een dagdeel per week. De samenwerking met de koepelorganisatie van welzijnsorganisaties is uitgebreid.

Het percentage scholen dat regelmatig contact heeft met Mocca is het afgelopen jaar gestegen van 80 naar 93. Per medio 2009 heeft 63 procent van de basisscholen beleid ontwikkeld en volgen 77 scholen - 30 procent - een beleidstraject. In het voortgezet onderwijs heeft 46 procent van de scholen beleid ontwikkeld en volgt bijna 50 procent een beleidstraject. Tussen eind 2008 en medio 2009 is er een grote sprong voorwaarts gemaakt: van 15 naar 39 scholen die hun beleid hebben vastgelegd. Begin 2010 heeft 70 procent van de scholen het beleid afgerond.

De conclusie is dat bij Amsterdamse scholen en bij grote en kleine culturele instellingen cultuureducatie inmiddels een gegeven geworden is. Dat is een groot succes.

Peggy Brandon, directeur Mocca

Kengetallen 2009

Er zijn dit jaar **718 schoolbezoeken** afgelegd, een gemiddelde van **2,5** bezoek per Amsterdamse school: van januari tot juli waren dat er 408 door 6 accountmanagers en van juli tot december 310 schoolbezoeken door 5 accountmanagers. De twee accountmanagers cultuur hebben **120 kennismakings- en adviesgesprekken met culturele instellingen en kunstenaars** gevoerd. Er zijn twee kenniskringen georganiseerd. Telefonisch heeft het Moccateam meer dan **650 keer informatie** verstrekt aan scholen, culturele instellingen, kunstenaars en verschillende andere organisaties. Het aantal instellingen in de database op de Moccawebsite groeide van 420 naar **608**. Het aantal projecten in de database nam toe van 1050 tot **1640**. Er zijn in totaal 30 bijeenkomsten georganiseerd die **1000 bezoekers** trokken. Het aantal bezoeken van de site klom van 12.367 naar **37.864**. Het aantal unieke bezoekers groeide van 8.441 naar **26.986**. Een totaal van **146 basisscholen** en **26 voortgezet onderwijs**scholen heeft cultuureducatie in een meerjarenbeleidsplan vastgelegd. Mocca nam **80 maal** deel aan landelijke en regionale bijeenkomsten en **4 maal** aan buitenlandse bijeenkomsten als participant of als spreker. Samen met het ABC is de ICC-cursus **1 maal** gegeven aan een totaal van 11 cursisten. Er verschenen **6 nieuwsbrieven**, **1 speciale editie Canon-karavaan** en een **Mocca Canongids 2009**. Voor de Moccaprijs stuurden **22 scholen** **58 kunstwerken** in.

© Anouck Wolf

Cultuureducatie-informatiemarkt in Beurs van Berlage

Kwaliteitsevaluaties

Op de website van Mocca staan vanaf dit schooljaar kwaliteitsevaluaties die inzicht bieden in de kwaliteit van uitgevoerde projecten. De evaluaties zijn opgezet vanuit de gedachte dat scholen zelf het best een oordeel kunnen geven over de kwaliteitsaspecten van een project en een organisatie. Scholen vullen via Voucherbeheer Amsterdam of via een besloten online omgeving op de Moccawebsite een evaluatieformulier in, op basis van criteria die zijn voortgekomen uit gesprekken met scholen en culturele instellingen. Als een project het maximum van vijf sterren krijgt, sluit het precies aan bij de doelstellingen van de school die de evaluatie heeft ingevuld. De evaluaties zijn geïntroduceerd in september 2009. In de drie maanden tot het eind van het jaar zijn ruim 40 evaluaties ingevuld.

Samenwerking

De bestaande samenwerkingsverbanden zoals met de pabo en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten zijn verder verdiept. Nieuw in 2009 was de samenwerking met Erfgoed Nederland, Anno en de Canon van Nederland. Die samenwerking heeft ertoe geleid dat Mocca de laatste landelijke Canonkaravaan heeft georganiseerd. Met bijna 400 bezoekers was dit een wervelend einde van de introductie van de Canon van Nederland bij het onderwijs.

Met Oog, een zelfstandig bureau dat besturen ondersteunt op het gebied van onderwijs, zorg en welzijn, en met het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS), een landelijk instituut voor onderwijsverbetering, is verdere samenwerking gestart.

Voor het Osa, de samenwerkende welzijnsorganisaties in Amsterdam, initieert Mocca een interne cultuurcoördinatoren cursus, in het verlengde van een soortgelijke cursus voor het basisonderwijs.

De samenwerking met stadsdeelbesturen kreeg in 2009 meer vorm, Mocca organiseert bijeenkomsten met scholen in nauwe samenwerking met beleidsambtenaren en cultuurcontactpersonen.

© Anouck Wolf

Bezoeker Canonkaravaan

Kenniskringen

Mocca organiseert elk jaar een of meerdere kenniskringen over verschillende onderwerpen, die worden ingegeven door vragen en behoeftes die leven op scholen in Amsterdam. In kenniskringgesprekken komen experts uit de praktijk en de theorie tot direct toepasbare aanbevelingen en instrumenten voor steeds verschillende thema's binnen cultuureducatie. Voor een kenniskring worden oriënterende gesprekken met verschillende partijen binnen en buiten Amsterdam gevoerd om de uitgangspunten voor de kringgesprekken te formuleren. Vervolgens worden andere experts, zowel uit de praktijk als uit de theorie, gevraagd aan kringgesprekken deel te nemen.

De resultaten van de kenniskringen worden gepubliceerd op de Moccawebsite of opgenomen in een aparte publicatie. In 2008-2009 was muziekeducatie het onderwerp en is in de kenniskring 'gemeenschappelijke taal' de relatie tussen verwachting van scholen en culturele instellingen en het effect daarvan op de uiteindelijke samenwerking, verder uitgediept.

Internationale cultuureducatie

Sinds het schooljaar 2008-2009 stelt de gemeente Amsterdam door middel van de regeling internationalisering cultuureducatie geld beschikbaar aan scholen in het voortgezet onderwijs die cultuureducatie over de grens willen organiseren. In 2008-2009 en 2009-2010 was steeds 230.000 euro beschikbaar voor cultuureducatieve activiteiten met buitenlandse kunstenaars en instellingen. Mocca heeft de gemeente en de verenigde schoolbesturen ondersteund bij de gedachtevorming over de regeling. De coördinatie van de regeling en de begeleiding van de scholen is bij Mocca ondergebracht, gedurende gemiddeld 18 uur per week.

In 2009 hebben negen scholen een subsidie ontvangen voor bezoeken en uitwisseling. Er waren projecten met Spanje, Vlaanderen, Japan, China en Australië en met de stad New York. Deze stad speelde een belangrijke rol in deze uitwisselingen, mede omdat New York en Amsterdam in 2009 hun 400-jarige vriendschapsband vierden.

Beleid Belicht 25 november 2009,
 themabijeenkomst voor culturele instellingen

Montessori Lyceum Amsterdam in New York

Publicaties

De digitale nieuwsbrief van Mocca is in 2009 zeven keer verschenen, waarvan eenmaal in een geprinte versie. De resultaten van de kenniskringen 'Gemeenschappelijke taal' en 'media-educatie' zijn op de website te downloaden. Hetzelfde geldt voor verschillende instrumenten voor cultuureducatie. Het trendrapport Cultuureducatie in Amsterdam 2009 is in gedrukte versie onder 500 personen verspreid en is door verschillende media geciteerd. Het rapport is in te zien en te downloaden op de Moccawebsite.

De Mocca lerarenagenda is in 2009 in een oplage van 1500 stuks onder Amsterdamse scholen verspreid. De gids 'Kies voor cultuur', met een overzicht van het aanbod op de Moccadatabase, had een oplage van 1700 stuks. Om de kwaliteit van het gesprek tussen scholen en culturele instellingen te ondersteunen, is een handleiding gemeenschappelijke taal uitgebracht in een oplage van 800 stuks. De Mocca Canongids voor Amsterdam is eind 2008 voorbereid en in het voorjaar van 2009 uitgegeven.

Bijeenkomsten

Mocca heeft in 2009 30 themabijeenkomsten georganiseerd, waaronder directeurenlunches, lezingen en netwerkbijeenkomsten. Het netwerk voor Speciaal Onderwijs voorziet in een duidelijke behoefte. Mocca wordt regelmatig gevraagd om de kennis over dit netwerk te delen met andere stedelijke en regionale instellingen.

Scholen weten steeds meer de weg naar de bijeenkomsten te vinden. De jaarlijkse bijeenkomst 'Cultuureducatie in Amsterdam' trok in 2009 zo'n 400 bezoekers, gelijkelijk afkomstig van scholen en culturele instellingen. Deze bijeenkomst in de Beurs van Berlage stond in het teken van de Canonkaravaan van Erfgoed Nederland. De informatieve aftrap van de regeling Internationalisering cultuureducatie bracht vertegenwoordigers van voortgezet onderwijs scholen samen met internationale organisaties zoals Maison Descartes en het Europees platform.

Cultuureducatie in Amsterdam, Beurs van Berlage

Moccaprijs uitreiking 2009

Organisatie

In 2009 is de interne organisatie verder ontwikkeld. Er is verhuisd naar een kantoor met een betere functionaliteit.

Personeel

Het personeelsbestand is in 2009 constant gebleven. De parttime medewerker voor culturele instellingen nam halverwege het jaar afscheid. Zijn werkzaamheden zijn overgenomen door een stagiaire die na afloop van haar stage in dienst is getreden. Een andere mutatie was het vertrek van een van de accountmanagers voor het voortgezet onderwijs. Haar werkzaamheden zijn in overleg met haar collega's overgenomen door het bestaande team.

De personeelsleden volgen ieder scholing, gezamenlijk en individueel. De scholing ondersteunt de directe werkzaamheden en de verdere eigen ontwikkeling. In 2009 heeft Mocca stageplaatsen ingevuld met stages van de pabo, van een mbo-school, met een verdiepende stage van een educatief medewerker van een culturele instelling en met een onderzoeksstage van een student cultuurwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam.

Mocca-team volgt een VMBO les op de Geitenboerderij in het Amsterdamse Bos

Financiën

Mocca is financieel gezond. Het financieel beheer is in professionele handen en is nu volledig geënt op de in de culturele sector gebruikelijke systematiek. De balans is gezond. Er is voldoende reserve opgebouwd om eventuele extra kosten die voortvloeien uit bijvoorbeeld een verhuizing of een discontinuering van Mocca, te dekken. In de loop van het jaar is aan de begroting 35.000 euro toegevoegd, onder andere door de samenwerking met Erfgoed Nederland voor de Canonkaravaan. Deze bijdrage is ten goede gekomen aan de organisatie van de bijeenkomst 'Cultuureducatie in Amsterdam' die in het teken stond van de culturele en historische Canon. In 2009 is het totale personeelsbestand gelijk gebleven. Behoudens kantoorapparatuur en kantoorinrichting heeft Mocca geen eigen roerende en onroerende goederen.

Op de resultatenrekening staat een overschot van twintigduizend euro. Dit overschot is ontstaan door enkele additionele inkomsten zoals de coördinatiewerkzaamheden voor de Internationaliseringsregeling, en door een verjonging van het personeelsbestand. In het financieel jaarverslag staat een uitgebreide toelichting op de financiën.

Beleid Belicht 25 januari 2010, themabijeenkomst voor culturele instellingen

Jaarverslag van de Raad van Toezicht van Mocca 2009

Mocca heeft een succesvol, goed jaar achter de rug. De doelstellingen van de organisatie werden ruim behaald en Mocca heeft bewezen een duidelijke meerwaarde te hebben voor het Amsterdamse onderwijs. Het 'Amsterdamse model' krijgt landelijk aandacht. De organisatie draaide soepel.

Het was voor de Raad van Toezicht daarom een plezierig jaar. Naast bijvoorbeeld het gebruikelijke beoordelen en goedkeuren van de begroting en de financiële en werkresultaten, is er met de bestuurder al vooruitgekeken naar de doelstellingen (en prestatie-indicatoren) voor de komende jaren. Het is duidelijk dat de meeste Amsterdamse scholen in een of andere vorm betrokken zijn geraakt bij cultuuronderwijs; zij hebben het in de meeste gevallen ook verankerd in hun beleidsplannen. De vraag binnen Mocca is wat de beste vervolgstappen kunnen worden.

De Raad van Toezicht kwam in 2009 vier keer bijeen, alle keren binnen Mocca en in aanwezigheid van de directeur/bestuurder. De financiën van Mocca zijn op orde. Het beleidsplan, de jaarrekening en het budget werden vastgesteld.

De Raad zelf wisselde van samenstelling. Cas Smithuijsen en Ferd Stouten - enthousiaste betrokkenen van het eerste uur - keken met genoegen terug op de resultaten van Mocca en droegen het stokje over aan Norbert Smulders en Dirk Houtgraaf.

Voorzitter Raad van Toezicht
Dirk Houtgraaf

Bestuursvorm

Mocca is een stichting die wordt gecontroleerd door een Raad van Toezicht. Het bestuur wordt gevormd door een directeur.

Directie

Mw. drs. Peggy Brandon

Raad van Toezicht

Dirk Houtgraaf (voorzitter)

Jonna Merx

Norbert Smulders

Yara Cavalcanti Araujo

Cas Smithuijsen (tot 01.04.2010)

Ferd Stouten (tot 01.04.2010)

Thijs Breet (tot 01.01.2009)

Joke Bakker-Klein (tot 01.01.2009)

Mavis Carrilho (tot 01.01.2009)

Bijlage: Activiteitenoverzicht 2009-2012

Mocca legt jaarlijks verantwoording af over zijn veelheid aan activiteiten. Een deel daarvan is vastgelegd in de onderstaande prestatieafspraken. Deze prestatieafspraken zijn alle ruimschoots behaald.

1. Mocca bezoekt jaarlijks minimaal tweemaal alle scholen voor PO. Er dient per school een heldere visie ontwikkeld te worden en een op de school toegerust beleid voor cultuureducatie. Daarnaast moeten scholen worden gestimuleerd om gebruik te maken van voor cultuureducatie (CE) beschikbare subsidies door voorlichting en door waar nodig hulp te verlenen bij de aanvragen.
2. Alle scholen voor VO worden jaarlijks minimaal tweemaal bezocht. Daarnaast komen er afspraken voor trajecten bij nog eens 15 procent van de scholen om tot een heldere visie voor een op de school toegerust beleid voor CE te komen. Het cultuureducatieve aanbod is inzichtelijk op de Mocca website en scholen worden aangespoord hier gebruik van te maken/te matchen aan het beleid. Ook stimuleert Mocca de scholen, tijdens deze bezoeken, om gebruik te maken van voor CE beschikbare subsidies door voorlichting en door waar nodig hulp te verlenen bij de aanvragen.
3. Mocca ondersteunt de implementatie en evaluatie van beleid bij PO- en VO-scholen.
4. Mocca ziet mogelijkheden om scholen te stimuleren om beschikbare subsidies aan te vragen. Mocca is voorwaardenscheppend voor een zo goed mogelijk gebruik van de Voucherbankgelden en het nieuwe Participatiefonds en neemt de inzet hiervan op in alle CE-beleidsplannen.
5. Mocca initieert minstens tweemaal per jaar relevant CE-onderzoek, in samenspraak met de afdeling DMO. Vast onderdeel is de uitgave van een trendrapport op het gebied van CE.
6. Mocca organiseert minstens twee kenniskringen en levert scholen daarmee materiaal dat zij direct kunnen gebruiken. Voor een kenniskring wordt door het houden van kringgesprekken kennis verzameld en bediscussieerd. Deze kenniskring moet uitmonden in aanbevelingen en instrumenten die kunnen worden gepresenteerd en/of gepubliceerd ten behoeve van Amsterdamse PO- en VO-scholen.
7. Mocca neemt deel aan verschillende vormen van overleg over CE en verzamelt zoveel mogelijk kennis hierover. Deze kennis wordt gedeeld met scholen en aanbieders en andere belanghebbenden via de Mocca nieuwsbrief en andere media en via verschillende bijeenkomsten.
8. Mocca zorgt voor een zo volledig mogelijke database met het aanbod op het gebied van cultuureducatie in Amsterdam. De database is toegankelijk voor scholen via een website met een speciaal voor de scholen ontwikkelde zoekmachine. Deze website is operationeel en bevat momenteel ongeveer 1600 projecten; informatie wordt constant up-to-date gehouden. De functionaliteit van de website zal de komende jaren daar waar nodig worden verbeterd.
9. Mocca legt contact met zoveel mogelijk culturele aanbieders in Amsterdam om te zorgen voor een zo uitgebreid en actueel mogelijke kennis van het culturele aanbod in Amsterdam.

10. Mocca stelt zich ten doel, door een heldere marketing bij zoveel mogelijk partners bekend te zijn. Mocca streeft naar deze bekendheid door een herkenbare huisstijl, regelmatige uitingen met een duidelijke signatuur, een nieuwsbrief, rapporten, een overzicht van het culturele aanbod, en door aanwezigheid bij verschillende fora en bijeenkomsten. Mocca zal waar dit zinvol is, publiciteit bij de lokale of nationale media genereren over beleid of best practices en doet dit minstens twee keer per jaar. Mocca zorgt voor minstens twee publicaties per jaar en voor minstens vijf nieuwsbrieven per jaar.
11. Mocca initieert allianties met strategische partners en gaat deze aan met onder meer de AHK, de pabo, welzijnsorganisaties en andere partijen. Dit gebeurt **minstens vier maal per jaar**.
12. Mocca organiseert jaarlijks **minstens vier bijeenkomsten** voor scholen en aanbieders en neemt deel aan - of is mede-organisator van - **minstens vier andere bijeenkomsten**. Deze bijeenkomsten hebben ten doel de kennis van CE te verspreiden en potentiële partners bijeen te brengen.
13. De competenties en kennis van het Moccateam dienen gelijke tred te houden met ontwikkelingen in het werkveld. Mocca zorgt derhalve voor een **scholingsplan** voor het eigen team.

Kleine Gartmanplantsoen 21 1017 RP Amsterdam

T 020 620 9567

info@mocca-amsterdam.nl | www.mocca-amsterdam.nl